

Norske Samira - dumpet på koranskole i Somalia

For HRS har navnet Samira en helt spesiell betydning, dette til tross for at vi aldri har møtt den Samira vi nå skal omtale.¹

Samira "kom til oss" gjennom medelever og lærere ved skolen hun gikk på i Norge. De var bekymret fordi Samira ikke dukket opp på skolen etter sommerferien i 2002. Bekymringen var forsterket på grunn av Samiras oppvakte, modige og klare fremtoning; hun ga klart uttrykk over for sine venner og lærere at hun ikke aksepterte normer og verdier knyttet til jenter og kvinner som hennes familie fra Somalia ville holde på her i Norge. Hennes fortrolige fryktet at den da 15 år gamle jenta ikke "bare" var sendt under press og tvang til opprinnelseslandet; de fryktet også for livet hennes.

Samiras fortrolige kontaktet HRS 17. desember 2002, da de etter lengre tid hadde prøvd å få klarhet i Samiras situasjon og, ikke minst, hvilke rettigheter hun har som opprinnelig bosatt i Norge. De opplevde at de møtte veggen i det offentlige, spesielt hos barnevernet og politiet, som var de aktørene de først og fremst forholdt seg til. Spørsmålet deres var kort skissert: *Hva kunne de gjøre for å få Samira tilbake til Norge?*

HRS valgte en grundig oppfølging av henvendelsen, ettersom det vi kaller "dumping" av barn og unge i foreldrenes hjemland, var et tema vi lenge hadde ønsket å prioritere, og fordi Samiras fortrolige var oppriktig engasjerte i jentas situasjon: De uttrykte klart at de ikke ville gi seg i sin søken etter sannheten bak Samiras forsvinning. De gjorde det også helt klart at de ikke ville innfinne seg med at norske myndigheter, etter deres erfaring allerede ved første henvendelse, tilsynelatende ikke tok rettigheter til barn og unge som Samira på alvor.

Politiet

Samira er, etter nå snart to år, fremdeles ikke tilbake i Norge. Vi tør påstå at både HRS og hennes fortrolige har lett etter alt som måtte foreligge av mulige løsninger, både innen det offentlige og private. Ett av forsøkene, som kanskje er et av de mest sentrale, var HRS' (formelle) henvendelse til politimesteren i Samiras norske hjemby. Denne henvendelsen var et resultat av blant annet ett tidligere møte med politimesteren om saken, der vedkommende bestemte seg for å vurdere saken på nytt, med tanke på om politiet likevel kunne gjøre noe.²

I det omfattende brevet (eller rapporten) til politiet gir vi både et bakgrunnstykke av historien til Samira og hennes familie, et resymé av de ulike initiativ som Samiras fortrolige og HRS

¹ I dette utdraget fra vår rapport *Norske barn i utlandet: ute av syne, ute av sinn* (1. juni 2004) er Samiras historie anonymisert. Imidlertid tok NRK Dagsrevyen, prisverdig nok, opp situasjonen til Samira. Lørdagsrevyen presenterte Samira-saken som hovedreportasje i Lørdagsrevyen 8. november 2003. I NRK-reportasjen gjøres Samiras hjemby i Norge kjent, som er Tromsø. I tillegg sto Samiras tidligere lærere i Tromsø offentlig frem, og politimester i Tromsø, Truls Fyhn, kommenterte saken. Imidlertid fulgte ikke media opp saken, utover noen artikler i lokalavisa Nordlys i Tromsø (4. og 5. juni 2004), og Samira skjebne er etter all sannsynlighet i dag, 15. september 2005, fortsatt den samme: Hun er i Somalia.

² Saken var blitt henlagt, da det etter politiets vurdering ikke forelå straffbare forhold. Under møtet med HRS, åpnet politimesteren med at Samiras situasjon *ikke* var en sak for politiet. I løpet av det to timer lange møtet, snudde imidlertid politimesteren og bestemte seg for å vurdere saken i forhold til den nye informasjonen - og vurdere om det var noe som tilsa at politiet eventuelt skulle åpne saken igjen.

har gjort for å få en tilfredsstillende løsning på situasjonen, og forslag til mulige initiativ fra politiets side (hvis de besluttet å ta opp saken igjen). Vår henvendelse lød som følgende:³

³ Brevet er autentisk (men her anonymisert), med ett unntak: Vi har tatt ut et avsnitt om et liknende tilfelle fra Danmark, som omtales i case F).

Politimester NN

Vår ref: PB/p-b/sam021003

Dato: 7.oktober 2003

Angående sannsynlig frihetsberøvelse og mulig tvangsekteskap av norsksomaliske Samira NN, f.nr xxx – FK: xxx

Bakgrunn

I midten av desember 2002 kontaktet <navngitt> lærer ved <navngitt> skole Human Rights Service (HRS) angående bekymring for en elev av somalisk opprinnelse ved navn Samira. Samira kom ikke tilbake til skolen ved skolestart høsten 2002. Venninner av Samira hevdet overfor læreren at Samira ufrivillige ble holdt ute av Norge. Læreren var Samiras klassestyrer.

HRS og læreren har hatt sporadisk kontakt frem til april 2003. Kontakten ble deretter intensivert. Mangelen på kontinuitet i kommunikasjonen handlet, i følge læreren, om at barnevernet og politiet "trenerte" saken: skolens personell hadde altså avventet utspill og konkret handling fra nevnte etater. Tålmodigheten til både skolens personell og jentas medelever var på dette tidspunkt slutt – de vil ha klarhet i jentas situasjon og ønsket henne tilbake til Norge. Dette fordi de er svært urolige for Samira og mener hun ikke oppholder seg frivillig i Somalia/Etiopia. Samira var, i følge læreren, meget godt integrert. Hun trivdes svært godt på skolen og i samvær med sine medelever og venner.

Fra april 2003 har HRS jobbet systematisk med saken. Til dette vil vi bemerke at HRS *ikke* er en hjelpeorganisasjon, men vi følger noen saker tett i dokumentasjon- og informasjonsøyemed. "Samira-saken" ble således interessant for oss, da vi hadde bestemt oss for å sette søkelys i kommende prosjekt på barns rettigheter i Norge knyttet opp til problematikken vedrørende "hjemsendelse av barn".

Aktuelle aktører: læreren/klassestyreren, rektor ved samme skole, Samiras far, Samiras bestevenninne, Kommunal- og regionaldepartementet (ved statssekretær Kirsten Ørmen Johnsen, som igjen kontaktet ambassaden i Addis Abeba og UDI), Oppsporingskontoret/Tracing Services i Røde Kors (ved Kirsten Nilsen, som igjen var i kontakt med Røde Kors i Nairobi, Kenya), kommuneadvokat, Flyktning- og innvandrerkontoret, Barnevernet og politiet i <den aktuelle byen>. I tillegg til disse aktørene, har skolens representanter kontaktet en rekke frivillige organisasjoner (bl.a. oss, HRS) for hjelp.

Opplysninger om familien

Samira kom, i følge læreren, til Norge i 1999 sammen med mor og to søstere. Far kom på familiegjenforening i 2001. I følge somalisk kilde, har han én kone til og flere barn i Somalia.

Samira har selv fortalt at hun har en bror i Saudi-Arabia og en bror i Etiopia (informasjon gitt til skolen). Samiras far forteller imidlertid (jf. vedlagte referat fra vårt møte med Samiras far 10.09) at familien har tre barn som bor i utlandet (Etiopia).

Etter de opplysninger vi har, lever familien etter all sannsynlighet av offentlige stønader. Mor er dessuten syk, og er i perioder innlagt på sykehus. Ingen i familien er

norske statsborgere.

Skolens initiativ

Samira gikk på <navngitt> ungdomsskole inntil sommeren 2002. Ved skolestart på høsten ble skolen kontaktet av to utenlandske venninner av Samira som fortalte at Samira ufrivillig var blitt sendt tilbake til Somalia. Bakgrunnen for denne kontakten var en avtale mellom Samira og de to venninnene før sommerferien (jf. vedlagte referat fra vår samtale med venninnen 10.09.03): Disse tre jentene, som alle skulle på utenlandsferie sommeren 2002, hadde avtalt at hvis noen av dem ikke dukket opp til skolestart, skulle den/de eventuelt gjenværende ta kontakt med skolen og fortelle at den/de var ufrivillig i utlandet.

Da skolen ble gjort oppmerksom på at Samira ufrivillig ble holdt i utlandet, handlet de som følgende:

- Skolens første møte med far: 18.09.02
- Skolen sendte bekymringsmelding til barnevernet: 14.10.02
- Skolen meldte fra til trygdekontoret: 14.10.02
- En rekke møter/samtaler med politi, barnevern, andre ansvarlige etater, utlendingsmyndighetene og Røde Kors.

Skolen har videre, i brev av 11.10.02 til Samiras foreldre, påpekt følgende: Etter egne utsagn i møte med skolen, sier foreldrene at Samira er i Etiopia. Av notat fra møtet fremgår det at far forteller at Samira ringte i august. Han fortalte også at jenta var i Addis Abeba i Etiopia. Det burde i så fall *ikke være noen praktiske hindre* for at det opprettes kontakt mellom norske myndigheter og Samira.

HRS' vurdering av situasjonen

Vi vurderer Samiras situasjon som meget alvorlig: hun er etter all sannsynlighet frihetsberøvet og står i fare for å bli tvangsgiftet (kan også allerede ha skjedd). Langt på vei kan hennes situasjon betegnes som at hun er i livsfare. I tillegg mener vi at sannsynligheten er stor for at de øvrige familiemedlemmene, først og fremst hennes to søstere i Norge og eventuelt også hennes mor, lever under press og sanksjoner fra far. Vi vil i det følgende forklare hvorfor:

Snakker usant

Familien har gitt ulike opplysninger om hvor Samira er: Først sier mor til personell ved flyktningkontoret at datteren er i London. Deretter sier hun til helsesøster ved flyktningkontoret at Samira er i Härer i Etiopia hos en syk bestemor. Jigiga i Sør-Etiopia er også nevnt.

I vårt møte med Samiras far (referat fra 10.09.03) forteller far en helt annen historie: Han både åpner samtalen med oss og understreker flere ganger i løpet av møtet at Samira har det bra. Han sier at Samira bor i Etiopia sammen med sin mormor og familiens øvrige tre barn. Far påstår at Samira bor der etter eget fritt valg. Far vet ikke hvor i Etiopia de faktisk bor, dvs. han kjenner ikke til hvor byen er, ei heller om den ligger nord/sør, øst/vest. Han sier at byen heter "Tsijdziga" (prøvd gjengitt som ordlyd, da far ikke vet hvordan navnet staves, noe tolken også reagerte på, sannsynligvis er dette Jigiga i Sør-Etiopia). Far vil heller ikke gi noen adresse, telefonnummer eller andre referanser.

Faren sa tidlig til lærerne at Samira reiste *mot* hans vilje. Han har også flere ganger understreket at Samira selv har valgt å bosette seg i Etiopia (f.eks. i møtet med oss 10.09.03). Samira skal ha ringt i august 2002 og sagt at hun snart kommer hjem (dette ble sagt i møtet med mellom far og skolen 18.09.02). Far uttalte da følgende: "*Jenta gjør for det meste som hun vil. Hun har det veldig bra og derfor vil hun ikke komme tilbake.*" I dette møtet nevner han imidlertid ingenting om en syk bestemor (jf. morens første forklaring), noe han heller ikke gjorde i møtet med oss. Da sa han at "*ingen kunne overtale henne.*" Imidlertid forteller far, noe han for øvrig påpeker flere ganger, at de ikke har hørt noe fra Samira selv: "*Vi snakker bare med mormoren. Nei, Samira har ikke sendt brev, men hun har det veldig bra og trives godt*", sier far.

Far forteller også at han ikke kjenner til at Samira på noen måter mislikte seg i byen <navngitt> i Norge.

I følge en av venninnene til Samira, skal far ha fortalt til andre somaliere i byen <navngitt> at Samira går på engelsk skole og jobber for FN i Etiopia (jf. referatet fra vårt møte med venninnen 10.09.03).

HRS' kommentar:

Ulike beretninger om hvor Samira er, styrker *ikke* foreldrenes troverdighet. Hvis bestemoren er syk, er det ikke naturlig at et jentebarn drar på besøk, men den nærmeste av foreldrene.

Det er også svært liten sannsynlighet for at en somalisk jente, datter av troende muslimske foreldre, i en alder av 15 år selv får bestemme om hun skal bo i Norge, Etiopia eller et annet sted. Dertil at dette skal ha skjedd mot far vilje (!). Når vi spør far (jf. møtoreferat 10.09.03) hvordan han kan være skråsikker på at Samira ikke vil reise eller ikke har reist til Somalia (knyttet til at far påstår hun bestemte seg selv for å bosette seg i Etiopia), sier far at det er "*noen som passer på Samira og at de ikke lar henne få lov til å reise.*" At far påpeker at Samira ikke selv kan velge hvor hun vil bo, befester vår antakelse om at Samira slett ikke tidligere heller har fått tillatelse til å ta et slikt valg selv.

Bestevenninnen til Samira bekrefter overfor oss (jf. møtoreferatet 10.09.03) at Samira aldri ville dratt tilbake til Somalia og at hun heller aldri ville ønsket å bo i Etiopia. Venninnen forteller videre at hun *ikke* kjenner til at Samira har noen familie i Etiopia. I følge venninnen, bor familien til Samira i Grove i Somalia, noe også andre kilder nær familien (somaliere) sier: det finnes ingen bestemor i Etiopia. Besteforeldrene skal bo i byen Grove i Nord-Somalia, der familien kommer fra.

Venninnen sier også at Samira aldri ville få lov å bestemme selv hva hun skulle gjøre. Hun understreker at faren til Samira er streng, og at hennes onkel (som visstnok er bror av mor) er enda strengere. Samira skal ha uttrykt redsel for denne onkelen, som også skal ha utøvet vold overfor Samira (venninnen forteller at både hun og flere andre venner så merker etter vold da onkelen var på besøk hos familien). Det var også denne onkelen Samira reiste sammen med da hun forsvant (jf. nedenfor).

Far påstår videre at han ikke kjenner adresse eller telefonnummer til familien i Etiopia. Hva gjelder telefon, påstår far i møtet med oss at det alltid er mormoren som ringer dem, fordi dette skjer fra en telefonkiosk. Han benekter at Samira noen gang har ringt eller kontaktet dem. Dette bryter med fars tidligere opplysning om at Samira har ringt dem. I følge sosiallærer på skolen, skal Samiras yngre søster kjenne til *alle* familiemedlemmers navn og adresser i Somalia, men hun nekter for kjennskap til hvor Samira er. Søsteren skal derimot ha sagt til en skolevenninne at Samira har ringt dem. Hun spurte da Samira om hvordan hun hadde det. Samira skal ha svart: "*Hvordan tror du?*"

Hva gjelder at far ikke har noen adresse, viser vi til at han selv påstår at han sender penger til sine barn (jf. referatet fra møtet med far 10.09.03).

Reisen/pass

Reiseruta er muligens denne: London – Dubai - Etiopia/Somalia. Mellomlanding i Dubai: Der skal Samira ha møtt en annen somalisk ung kvinne (som bor i samme by i Norge, men som vil være anonym pga. redsel for sanksjoner fra miljøet). Denne unge kvinnen sier at Samira dro videre til Somalia. Politiet bekrefter at passet til Samira ble beslaglagt i Dubai. I følge et notat fra skolen, informerte en betjent ved politiet den 19. september i 2002 at passet til Samira allerede var funnet/beslaglagt.

Samira skal, i følge både faren og bestevenninnen, ha reist sammen med onkelen, bror av mor, som på daværende tidspunkt bodde i Stockholm. Han skal ikke være å oppspore i Sverige.

Angående passet skal det foreligge et vedtak i UD tilbake til februar 2003. Skolen får ikke tilgang til denne informasjonen. (Merknad: Vi antar dette handler om beslaget av Samiras pass i Dubai).

HRS' kommentar:

Etter vårt kjennskap til saken ble passet beslaglagt *etter* at Samira kom til Somalia (eller Etiopia), da ved at en annen person har forsøkt å benytte det for å komme til Norge. (Vi har derimot ingen opplysninger om hvem som eventuelt skal ha prøvd å ta seg til Norge på passet hennes).

Bestevenninnen forteller dessuten at onkelen til Samira var hos Samiras familie like før hun reiste. Kvelden før avreisen var ei venninne fra <navngitt land> hos Samira og overhørte at hun fikk beskjed av onkelen om å pakke alle sakene sine, da de to skulle på ferie til London. Samira hadde stusset ved at hun måtte pakke alt, hvorpå onkelen sa at de skulle til mange andre steder også, han hadde mye penger, de skulle kose seg, derfor ville hun trenge alt hun hadde. Somalia eller byer i Somalia ble ikke nevnt som reisemål, og Samira skal heller ikke ha trodd at hun skulle til Somalia. Bestevenninnen mener at Samira overhodet ikke fryktet å bli sendt til Somalia. Likevel hadde altså Samira og hennes to venninner avtalt at hvis én av dem ikke kom tilbake til skolestart, skulle skolen varsles. Altså hadde de en bekymring generelt, men ikke spesielt for at Samira skulle ende opp i Somalia.

Hvor er Samira og hvorfor er hun der?

Via Røde Kors (Oppsporingskontoret/Tracing Services ved Kirsten Nilsen, som igjen

var i kontakt med Røde Kors i Nairobi, Kenya), har vi skriftelig fått bekreftet at Samira oppholder seg i Somalia, i byen Growe. Her går hun, i følge Røde Kors' representant i denne byen, på en koranskole. Hun er vaktet av familie, og representanten kunne derfor ikke snakke med henne.

På skolens initiativ har ambassaden i Addis Abeba (ved Rikke Horn-Hansen på visumseksjonen) sjekket med offisielle registre i Etiopia: Samira er *ikke* registrert inn i Etiopia. Dette underbygger ytterligere at hun er i Somalia.

Far påstår hardnakket i vårt møte 10.09.03 at Samira er i Etiopia, der hun bor hos mormoren og tre andre søsken. Far påstår videre at de nevnte tre barna tilhører han og kona her i Norge. Imidlertid har han store problemer med å fortelle hvilket årstall disse barna er født. Han påstår den eldste er 15 år, den yngste 10 år, og en midt mellom. Han kommer etter hvert frem til at de er født i 1988, 1993 og 1996.

HRS' kommentar:

I følge somaliske kilder i <navngitt by> har far en kone nr.2 i Somalia. I miljøet sies det, i følge bestevenninnen til Samira, at denne andre konen skal være årsaken til at Samiras mor er syk. Far benekter i nevnte møte med oss at han har en annen kone i Somalia. Imidlertid bekrefter far at hele hans familie bor i Somalia, dvs. far, søsken og øvrig familie (hans mor er død). Han påpeker at de bor i en liten landsby, og har det bra (men de har ingen telefon, sier han). At far sier at "hele hans familie" bor i Somalia (selv etter gjentatte oppfølgingsspørsmål), synes underlig all den tid han samtidig påstår å ha tre barn i Etiopia.

Fars tidsangivelse på at barna i Etiopia er født i 1988, 1993 og 1996 tilsier at de er 15, 10 og 7 år. Dette passer ikke med fars påstand om at den yngste er 10 og den eldste 15 år. Viser også til at barna her er født i 1987 (Samira), en annen datter i 1989 og en tredje datter i 1992. Far hadde for øvrig ingen problemer med å oppgi fødselsår til barna her.

Det kan i denne sammenheng også stilles spørsmålstegn ved hvorvidt Samiras far faktisk er hennes biologiske far og gift med moren. Han kan være slektning, jf. at han kom på familiegjenforening til Norge for 2 ½ år siden (2001), mens mor og tre barn kom i 1999. Vi finner det dessuten underlig at det ikke er søkt om familiegjenforening med de tre barna som, i følge far, er i Etiopia hos mormoren, og at ikke dette skjedde samtidig med at far søkte om familiegjenforening.

Vi stiller også spørsmål ved morens tilknytning til barna/Samira: Samira er eldst og nå 16 år gammel. Moren fyller snart 41 år, og fødte altså sitt første barn i en alder av 25 år, hvilket er uvanlig sent i somalisk forstand. Bemerk: Vi kjenner ikke til om mor har flere barn bosatt andre steder og som eventuelt er eldre enn Samira.

Samiras skolegang

Samira går, i følge far, på en "vanlig skole, der hun undervises i engelsk, matematikk, historie, arabisk osv." Det fremkommer at med vanlig skole, mener far privatskole, som mormoren betaler. Far avviser at privatskole er en betydelig kostnad for mormoren: "Mormor har råd til å betale skoleavgiften," sier han. Far vet imidlertid

ikke hva skolen koster.

Far forteller videre at han ikke lenger mottar barnetrygd for Samira. Han sier den opphørte en tid etter at Samira dro. Han forteller imidlertid at han sender penger til mormoren for barna.

HRS' kommentar:

Det er liten sannsynlighet for at mormoren har økonomi til å betale for Samiras eventuelle privatskole. Uansett hadde det vært normalt at far kjente til kostnadene. Det er heller ikke vanlig å prioritere en slik skolegang for jenter. Sannsynligheten er større for at hun går på koranskole (jf. nedenfor).

Far påstår at barnetrygden er opphørt. Det kan selvsagt være sant (bør sjekkes), og at far vil unngå at det skal bli mer oppmerksomhet om denne saken og slik sett har valgt å ikke gå videre med dette. Vi er derimot noe tvilende, vår erfaring er at langt de fleste av våre innvandrere kjenner sine rettigheter svært godt, spesielt knyttet til offentlige stønader. (Som kjent er det legalt å heve barnetrygd for barn som oppholder seg i utlandet, i alle fall innenfor første året, deretter ved vurdering for 6 måneder per år i 2 eller flere påfølgende år). Til dette vil vi også bemerke: Bestevenninnen til Samira uttalte at søstrene til Samira som er her, er "mer verd" for faren enn Samira, da nettopp pga. trygdene de utløser. Dette utsagnet kan igjen være knyttet til at faren ville protestert kraftig dersom barna ble tatt fra dem av barnevernet fordi trygder vil opphøre, mens Samira utgjør en verdi i seg selv som inngangsbillett til Vesten via ekteskap, samt eventuelt salg av passet hennes i Somalia. Det samme forholdet gjør seg selvsagt gjeldende for de jentene som fortsatt er i byen <navngitt> i Norge. (På samme måte ville de tre barna som far påstår er bosatt i Etiopia utgjort en "større verdi" i Vesten – jf. at familien ikke har søkt familieforening med disse).

Vi registrerer også at far sier han sender penger til mormoren, Samira og de tre andre barna i Etiopia. Det synes også underlig at far sender penger til Etiopia, mens han selv påpeker at hele hans familie bor i Somalia (jf. over). Dessuten fremstiller han mormoren som en økonomisk godt stilt kvinne, ved å mene at hun har råd til å betale skoleavgifter, kostnader som han selv ikke kjenner omfanget av. Samtidig skulle en forvente at far da hadde en adresse, eller en eller annen form for kontaktmulighet (pengene kan selvsagt sendes "svart" ut av Norge ved hjelp av kurer eller etablerte pengetransaksjonssystem, men uansett må oppdragsgiver vite hvor pengene skal leveres).

Samira for integrert?

Bestevenninnen forteller at faren er streng, og at han også har forsøkt å få Samira til å gå med slør og lese i Koranen. Etter denne venninnes utsagn var far "*redd for å miste Samira til det norske samfunnet.*"

Samira har på skolen i Norge fortalt at hun ikke er muslim, i tillegg til at hun var svært interessert i å diskutere kjønnsroller. Hun uttrykte sinne over undertrykking av kvinner og har nektet å gå kledd somalisk. Venninnen karakteriserer Samira som en sterk og selvstendig ung kvinne: "*Hun er veldig tøff, hun sier rett ut hva hun mener, også til faren,*" sier hun. F.eks. da kjønnslemlestelse kom på den offentlige dagsordenen høsten 2000, ble temaet tatt opp i klassen. Samira sa rett ut at hun er kjønnslemlestet.

Venninnen mener at Samiras (utvikling av) selvstendighet og åpenhjertighet er hovedgrunnen til at hun er sendt ut. Dette støttes av hendelsen som skjedde i juli 2002, der Samira, venninnen og andre var gjester i et bryllup i byen (jf. referatet fra møtet med venninnen). Samira ble da i ettertid utsatt for rykter om at hun skulle ha drukket alkohol.

HRS' kommentar:

At Samira tydelig var på vei til å utvikle seg til en selvstendig ung kvinne, bl.a. ved å "opponere" sine meninger overfor far, var antakelig en særdeles vanskelig situasjon for far. Far forteller selv at hans kone og søstrene til Samira bærer slør og bruker somaliske klær. Samira nektet dette, som igjen ble et synlig bevis overfor det somaliske miljøet i byen at "far ikke hadde kontroll med Samira". Når så sladderer kom om at Samira hadde drukket alkohol, kan dette ha blitt "dråpen som fikk begeret til å renne over".

Sannsynligheten er stor for at far opplevde at det ble snakket negativt om hans datter i det somaliske/muslimske miljøet (både i byen og andre steder) og at hans ære ble skadet ved Samiras egenrådighet. Samtidig kan det tyde på at far selv ikke visste helt hva han skulle gjøre, og her har antakelig onkelen kommet til unnsetning. Nå er far tydelig svært bevisst at å holde Samira i Etiopia ikke er ulovlig, men samtidig kan han ha blitt rådet til å si at hun ikke er i Somalia, da dette er landet de har flyktet fra (utgjør altså oppholdsgrunnlaget i Norge) og han fortsatt kun har midlertidig bosetting.

Selv om far vet det er legalt å holde Samira i utlandet, virker han likevel noe usikker på hvor legitimt dette er i forhold til at hun er i Somalia. Ut fra hva bestevenninnen forteller (og hun er bare 16 år!), virker det som om dette er noe som diskuteres i det somaliske miljøet: Hun forteller at gjennom dokumentarfilmen som ble vist på NRK1 i 2002, om sønnen til Ali Jama i Røde Kors i Oslo som ble sendt for "gjenoppdragelse" fra Norge til Somalia, lærte somalierne at dette var lovlig. I tillegg kom det klart frem, som Samiras venninne uttrykker det, at "*det er foreldrene som bestemmer, myndigheten gjør ingenting.*" I følge denne jenta, ble hun og flere med henne livredde: "*De må ikke si slik – de må ikke la foreldrene våre bli trygge på at de kan gjøre med oss som de vil.*" Hun mener at foreldre som sender barna tilbake til et krigsland, ikke trenger beskyttelse selv i Norge, og at de bare kom hit for pengene. I følge henne selv, sender både hennes egen far og Samiras far penger til Somalia – som går til å bygge egne boliger.

Religiøs tilknytning

Vi registrerer også at far svarer på alle våre spørsmål hva gjelder Samiras liv både i <navngitt> by og nå (angivelig) i Etiopia (om enn til tider svært unyansert), med en sterk selvretferdighet ("hvorfors spør dere om dette", "Samira er da ikke den eneste som er reist tilbake" osv.), men blir nærmest aggressiv når vi snakker om religion og klantilhørighet. Han vil helt tydelig ikke snakke om Samiras eventuelle forhold til religion, og påpeker da også at han ikke har noen problemer med muslimer versus ikke-muslimer. Det samme forholdet gjør seg gjeldende i forhold til klantilhørighet.

HRS' kommentar:

Far er i møtet lite villig til å fortelle om hvilken klan han tilhører. Han sier til slutt

at han tilhører "Darot-klanen" (gjengitt som ordlyd). Imidlertid sier Samiras bestevenninne at det er "kjent" blant somaliene i Norge at de ved intervju for opphold skal si at de tilhører "Migtan-klanen" (gjengitt som ordlyd), noe hun mener også Samiras familie gjorde. Denne klanen er så lav på rangstigen at den knapt regnes for å være en klan (de betegner seg selv som klanløse). Dette kan også være grunnen til at far er lite villig overfor oss til å fortelle om klan tilhørighet (enten må han tilkjenne at han er klanløs, evt. har han løyet om klan tilhørighet til UDI da tilhørighet til de klanløse, i følge Samiras bestevenninne, nærmest har gitt automatisk opphold i Norge).

I tillegg blir far hissig når vi snakker om religion, og det er kanskje i dette problemfeltet kjernen ligger: Far opplevde at Samira utviklet seg vekk fra de tradisjonelle muslimske tradisjoner og vanskjøttet både familien og klanens æreskodeks, og han har derfor, mot hennes vilje, ført henne tilbake til Somalia for å gå på koranskole. Slik kan hun lære seg å bli en ydmyk kvinne (igjen), og når dette prosjektet er "vellykket", er vår kvalifiserte antakelse denne: Han gifter han henne bort i Somalia (om ikke så er skjedd allerede) og påser at hun raskest mulig blir gravid (for hvis hun fortsatt "opposisjonerer" er det ikke uvanlig å kve med seksuell fornedrelse som både beviser "eierskap" og gjøre jenta ufri). Hun blir så sendt tilbake til Norge, for deretter å søke familiejenforening med sin mann og eventuelt (sine) barn. Da slipper også far å "passe på" henne mer, da dette ansvaret er ektemannens.

Denne tolkningen støttes av Samiras bestevenninne. Hun forteller at Samiras yngre søstere, er blitt mer tilbakeholdne etter at Samira forsvant. Far truer jentene med å sende dem tilbake til Somalia ("*slik han gjorde med Samira*"), hvis de ikke gjør som han sier. Bl.a. har jentene trukket i slør og er aktive på koranskolen, og er ellers ikke å se på fritiden. Venninnen til Samira mener jentene er livredde, og at de av denne grunn heller ikke tør fortelle noe om Samiras situasjon. Hun mener dessuten at Samira er gammel nok til å bli giftet bort – faktisk "*mer enn gammel nok*". Hun tror også at Samira kan risikere å bli drept hvis hun ikke gjør som familien sier.

Reaksjoner fra det offentlige

Barnevernet sier skriftlig at saken ikke faller inn under deres mandat (barnevernet har ikke noen utøvelsesmyndighet på utsiden av Norge). Det er også på sin plass å nevne at første kontaktperson i barnevernet (høsten/vinteren 2002), ble halvt sykemeldt. Barnevernet fulgte ikke opp saken til tross for påtrykk fra skolen.

Skolen kontaktet derfor *Kommuneadvokaten*. Kommuneadvokaten kontaktet UD og UDI per telefon, og sendte også saken skriftlig til UD ved Afrikaseksjonen (25.april 2003). Det uttrykkes bekymring for tvangsgifte og bortføring.

UD har, i følge kommuneadvokaten, sagt i telefonsamtale at det er lite de kan gjøre. Jenta må på egen hånd ta seg til ambassaden i Addis Abeba for å få hjelp.

UDI er, i følge kommuneadvokaten, primært opptatt av at Samira ikke skal få familiejenforening med eventuelt tvangspåført ektemann (også sagt på telefon). Videre skal det ha blitt tilføyd at det nå er mye diskusjon i UDI angående slike saker og om UDIs rolle. I følge underdirektør <navngitt> i UDI skal Samira-saken "*være som*

bestilt" i forhold til debatten internt i UDI.

Skolen har også bedt *Røde Kors* (som er i området) om assistanse. I første omgang fikk skolen avslag på assistanse om å oppspore Samira, ettersom skolen ikke har en familierelasjon til henne (brev av 10.april 2003). Men *Røde Kors* må ha gjort om vedtaket ettersom skolen mottok brev i sommer om at Samira er funnet i Growe.

Politiet har ment at saken er vanskelig og at det er lite de kan gjøre ettersom ingen straffbare forhold er begått. I vårt møte med politimesteren i <navngitt by> (09.09.03) bekrefter imidlertid politiet at det er flere ting i denne saken som kan vurderes på nytt. Problemet er imidlertid å finne en innfallsvinkel, der det sentrale nettopp vil være om det er begått straffbare forhold.

HRS' vurdering og forslag til tiltak

HRS har konkret knyttet til denne saken hatt møter med, foruten skolens representanter, politiet, bestevenninnen til Samira, og far til Samira. I tillegg har vi hatt kontakt med Oppsporingskontoret/Tracing Services ved Kirsten Nilsen, som igjen var i kontakt med *Røde Kors* i Nairobi, Kenya, og Kommunal- og regionaldepartementet ved statssekretær Kristen Ørmen Johnsen, som igjen var i kontakt med blant andre ambassaden i Addis Abeba.

I samtale med far, tilkjennega vi ikke de opplysningene vi allerede hadde i saken, ei heller de bekreftelser vi har på at Samira er i Somalia. (Dette kommer for øvrig frem i referatet fra møte med far den 10.09.03).

Slik vi ser det har skolen gjort alt en kan forvente av en etat som denne: Skolen tok kontakt med familien. Saken ble meldt til barnevernet og trygdekontoret. Skolen tok kontakt med politiet. Barnevernet skal overfor skolen ha lovet å melde saken til politiet. Skolen trodde derfor saken var anmeldt til politiet av barnevernet. Det viser seg i ettertid at dette ikke har skjedd: Barnevernet har i brev (datert 28.03.03) til skolen uttrykt at "*Barnevernet har vært i kontakt med politiet, og anser dette for å være en politisak.*" Dette er ikke en anmeldelse, og ble heller ikke behandlet slik av politiet.

Politiet har dessuten uttalt til skolen representanter at det ikke var nødvendig at skolen anmeldte saken ("*betydde ingenting fra eller til*"). Skolens representanter har heller ikke fått noen konkret hjelp fra de andre instansene de har vært i kontakt med, av ulike grunner: Verken UD eller UDI synes å ha noen konkrete handlingsmekanismer eller -verktøy, dertil skal UDI ha ment at saken var "interessant" knyttet til en intern debatt om denne type saker, uten at det er, så vidt vi kjenner til, blitt gjort noe konkret i forhold til denne aktuelle saken. I tillegg reagerer vi på UDIs innstilling om at det viktigste er å hindre en familiegjenforening for Samiras eventuelle ektemann: Denne innstillingen hjelper ikke på Samiras situasjon nå, og vi tør minne om at Samira er et barn. UD har heller ikke kunne gjøre noe, da de mener dette krever at Samira selv tar seg til ambassaden i Addis Abeba (som selvsagt er så godt som umulig for en ung jente, samt også forbundet med betydelig risiko for liv og helse).

HRS mener barnevernet i denne saken fraskriver seg ansvar. Vi er kjent med at barnevernet ikke har utøvelsesmyndighet i andre land, men reagerer i dette tilfellet på at Samiras rettigheter blir totalt skjøvet til siden. I følge Barneloven, har barn rett til å uttale seg om hvor de skal bo og hvem de skal oppfostres av. Vi er inneforstått med at

dette er en uttalelsesrett, ikke en bestemmelsesrett. All den tid Samiras foreldre har lovlig opphold i Norge, og faktisk bor her, mens de sender sin mindreårige datter ut av Norge, forventer vi at også Samira er underlagt de rettigheter som følger av norske lover. Likevel setter ikke barnevernet inn noen makt bak et eventuelt krav om å få snakke med Samira. Når det samtidig er knyttet stor usikkerhet til hvor Samira faktisk er, i Somalia eller i Etiopia, burde dette forholdet vært sentralt å få klargjort. Vi har ikke oppfattet at barnevernet har prøvd å få en slik klargjøring, men heller fraskrevet seg ansvar ved å konstatere at "hun ikke er i Norge", og dermed karakterisert dette som en ikke-sak for barnevernet, men heller som en politisak. Dertil er vi forbauset over at barnevernet ikke synes å vurdere opplysninger om Samira opp mot hennes to yngre søstere, og eventuelt deres mor. Kilder forteller at far "truer" Samiras søstere med å også sende dem ut av landet, i tillegg til at kilder forteller at far kan være voldelig mot familiemedlemmene. Vi synes heller ikke at mors sykdomsbilde er med på å forenkle saken, og dermed er det vår vurdering at omsorgsevnen til familien burde vært underlagt en faglig vurdering.

Disse momentene tilsier at saken langt på vei *ikke* er en politisak. Det som eventuelt er en politisak er hvorvidt far og eventuelt hans medhjelpere har gjort noe straffbart i denne saken. Det er kjent at Samiras pass ble prøvd misbrukt i Dubai og at passet er destruert. Men det synes ikke å være kjent for norsk politi hva som eventuelt skjedde (jf. ulike lands suverenitet). Etter vår vurdering har politiet oversett det faktum at far har gitt forskjellige forklaringer både på hvor Samira er, grunnene til at hun ikke er kommet tilbake til Norge, samt (eventuell) kontakt med Samira. I tillegg stemmer ikke de opplysninger far har gitt (i to politiavhør) med opplysninger som kilder nær Samira har gitt. Om far har løyet i politiavhør, er dette straffbare forhold. For å få dette bekreftet, eventuelt avkreftet, er det nødvendig å sjekke ut hvor Samira faktisk er. Skal man stole på de opplysninger som er gitt av Røde Kors, er Samira i Somalia, noe som styrkes av opplysninger gitt av ambassaden i Addis Abeba. Spesielt i dette tilfellet er at den kanskje viktigste kilden, bestevenninnen til Samira, som har utvist stort mot ved å gi politiet en rekke opplysninger, har opplevd at disse ikke er blitt fulgt opp. Hun bekrefter da også overfor HRS at hun er svært skuffet over politiet, og at det for henne og andre somaliske barn "beviser" at ingen kan hjelpe dem hvis de utsettes for overgrep av egen familie. Hun henviser da til at hun, Samira og den tredje venninnen, hadde en avtale hvis noen av dem forsvant, og hun føler nå at også hun svikter Samira. I tillegg bekymrer hun seg for Samiras søstere og mor. Dette tilsier igjen at dette *også* er en barnevernssak.

Både barnevern og politi må få bekreftet om Samira oppholder seg frivillig der hun er, eller om hun er frihetsberøvet og eventuelt står i fare for å bli (er blitt) tvangsgiftet. Hun kan i tillegg være utsatt for tvangsekteskap og dermed også sannsynlige seksualforbrytelser. Vår oppfatning er at Samiras liv er i fare, noe som igjen krever at de riktige instanser griper inn - med *flere tiltak samtidig*.

HRS mener at det eneste riktige i denne saken er å få Samira i tale, dette kan enten gjøres ved at Samira bringes til ambassaden i Addis Abeba (som bør være mulig, all den tid far påstår hun er i Etiopia). Der bør ambassadepersonell snakke med henne alene og også gjør det klart at hun kan velge om hun vil dra tilbake til Norge, hvor hun i tillegg vil få hjelp og videre oppfølging i denne saken. Det bør også være mulig for ambassadepersonell i Addis Abeba og undersøke muligheten for selv å oppsøke Samira. Men det aller beste er å få Samira tilbake til Norge for en slik samtale

(trygghetsgrunner). Dette kan gjøres på ulike måter, vi tillater oss således å nevne aktuelle tiltak som de ansvarlige instanser etter vår oppfatning bør vurdere:

Aktuelle tiltak:

1. Politi og barnevern oppretter et formelt samarbeid om saken. Begge parter bør, under de ulike forutsetninger, snakke med samtlige aktuelle aktører i saken. Se øvrige punkter.
2. Politiet innkaller far til nytt avhør. Konfronterer far med tidligere historier, og de nye fremkommende opplysninger (ikke minst informasjon fra Røde Kors som bekrefter at jenta *er* i Somalia på koranskole, og ambassaden i Addis Abeba som bekrefter at hun *ikke* er registrert inn i Etiopia). Far gjøres oppmerksom på at eventuelt tidligere eller nåværende løgn i avhør, kan straffeforfølges. Se også pkt. 3.
3. Foreldrene får beskjed om at norske myndigheter vil ha Samiras versjon av saken. Hvis ikke dette skjer innen en (kort) gitt tidsfrist, må barnevernet ta over omsorgen for Samira umiddelbart (hastevedtak i Fylkesnemnda innen 48 timer). Jf. da barnelovens bestemmelser om at barn har uttalelsesrett. Se også pkt. 4.
4. Barnevernet må foreta en umiddelbar vurdering av familiens omsorgsevne, jf. opplysninger om både moren og, ikke minst, søstrenes situasjon. Ved mistanke om at søstre, evt. også mor, utsettes for utilbørlig press eller annet, bør far gis beskjed om at barnevernet vil iverksette omsorgsovertakelse også av Samiras søstere til saken er ferdig vurdert, jf også fare for utsendelse til Somalia av jentene (se pkt. 7).
5. Avhengig av situasjonen, og sykdomsbildet til mor, må mor forklares hvilke rettigheter hun har i Norge, eksempelvis som skilt og enslig mor.
6. Stoppe trygder (i alle fall barnetrygden til Samira hvis denne fortsatt løper, men aller helst også eventuelle øvrige trygder – familien kan få matbonger, jf. sosialkontor i Oslo-området praksis i ulike tilfeller). Vi er klar over at dette høres drastisk ut, men poenget er fortsatt å få Samira i tale, og økonomi som virkemiddel er svært effektivt. Dette for å presse dem til å gi korrekt informasjon og opprette kontakt mellom Samira og norske myndigheter.
7. Beslaglegge passene til familien, i alle fall passene til Samiras to søstere (for å forebygge utsendelse).
8. Familien må konfronteres med at de har opphold i Norge som flyktninger (selv oppholdsgrunnlaget må klargjøres), samtidig som de har sendt datteren tilbake til landet de flyktet fra.
9. Politiet bør konfrontere far (hvis han fortsatt ikke samarbeider) om mistanke om:
 - tvangsekteskap av jenta, muligens før hun fylte 16 år i år, altså er hun under den seksuelle lavalder,
 - fare for seksualforbrytelser (i eventuelt tvangsekteskap),
 - frihetsberøvelse,
 - fratatt jenta lovefestet rett til opplæring/skolegang,
 - at han unndrar seg samarbeid i en sak der det i ytterste konsekvens kan stå om

livet til barnet.

10. Kreve DNA-test av familien for å bekrefte/avkrefte familierelasjon.

Noen generelle kommentarer

"Samira-saken" kan bli en prøvestein for myndighetene. Problemstillingen har vært kjent gjennom store deler av 1990-tallet uten at det har fått konsekvenser i form av konkrete tiltak. Dette er også en av de største skamplottene i integreringspolitikken: foreldrenes rettigheter (i dette tilfellet til å bestemme hvor barn skal oppfostres og av hvem) går på bekostning av barns rettigheter. Dette rammer de aller mest sårbare – barna. Spesielt ille i dette tilfellet er det at familien har flyktningstatus, samtidig som de sender barn tilbake til et krigsland. Dertil et land som er rangert av FN som verdens verste land for barn å vokse opp i, og spesielt ille for barn som kommer fra opphold i Vesten (rapporten: *A Gap in their Hearts: the experience of seperated Somali children*, UN Office for the Coordination og Humanitarian Affairs, 2003).

For øyeblikket er det om lag 250 barn som "mangler" bare i Oslo (tall fra Skoleetaten, disse er per dags dato ikke bekreftet). I følge Skoleetatens direktør Astrid Søggen (uttalt til danske B.T og Dagbladet) er dette et stort problem, både med tanke på vold, frihetsberøvelse og integrering generelt: Barna tas ofte til hjemlandet for å fralæres "norske" verdier (i offentligheten heter det derimot at de skal lære om sin opprinnelige kultur). Vi regner også med at det er mange sigøynerbarn blant tallene, da det er kjent at det blant mange sigøynere er "kultur" for at barna ikke går på skole.

Det er dessverre ingen grunn til å anta at problemet vil minske over tid. Med de økende barnekullene blant våre nye landsborgere tror vi heller problemet kan akselerere. Den mangelfulle integreringen av foreldrene i enkelte innvandremiljø, underbygger også at problemet vil øke. Og, ikke minst, så lenge denne praksisen *indirekte aksepteres* av norske myndigheter ved at foreldre ikke blir møtt med reaksjoner for denne type handlinger (i form av å miste omsorgen for barnet og/eller fengselsstraff), åpner dette for at aktuelle grupper ikke frykter (alvorlige) reaksjoner fra myndighetenes side.⁴ I Oslo har nylig et forelderpar, sigøynere, blitt ilagt en bor på kr. 15.000 hver fordi de har holdt sin datter borte fra skolen i hele sitt liv (hun skulle denne høsten startet i 5.klasse). Imidlertid har ikke denne straffen ført til at jenta er kommet på skolen, og ingen aktuelle instanser ser ut til å handle i saken. Jenta har også søsken, etter hva vi erfarer både yngre og eldre, og ingen vet om disse får/har fått opplæring. Barnvernet i Oslo har karakterisert saken som en ikke-sak. HRS har for øvrig politianmeldt barnevernet i Oslo for tjenesteforsømmelse i denne saken, og i tillegg klaget saken inn for Fylkesmannen.

Flyktningbarn "på ferie eller lengre opphold"

Hva gjelder somaliere spesielt, er det åpenbart et *særdeles alvorlig paradoks* at foreldrene, som har *fått opphold i Norge på grunn av nød og krigsliknende tilstander*, sender sine egne barn tilbake til samme området – mens de selv bor her og mottar offentlige tilskudd som flyktninger. Dette er et skjerpene tilleggsmoment som bør være ett av hovedutgangspunktene til myndighetene for å reagere kraftig i Samira-saken. Dette burde også gi barnevernet et svært godt kort på hånden overfor

⁴ Den såkalt Nadia-saken fra 1997 er ikke direkte sammenlignbar ettersom hun var myndig da hun ble kidnappet og med tvang ført til Marokko. Der ble hun holdt i forvaring av foreldrene. Hun var altså ikke et barn, og foreldrene var sammen med henne.

Fylkesnemnda med tanke på omsorgsovertakelse.

På bakgrunn av den årelange offentlige neglisjeringen av barn som sendes tilbake til opprinnelseslandet, mens foreldrene bor her, håper HRS å følge opp Samira-saken til det foreligger en tilfredsstillende avklaring av både Samiras situasjon og reaksjoner overfor foreldrene.

Med vennlig hilsen
Human Rights Service v/

Rita Karlsen
Daglig leder

Hege Storhaug
Informasjonsleder

Over: Gjengivelse av HRS' henvendelse til politiet i en by i Norge vedr. en somalisk ung jente som foreldrene har sendt ut av Norge. Vedleggene som henvises til i brevet (dvs. referat fra møte med Samiras far og bestevenninnen, følger også som vedlegg til denne rapporten, jf. vedlegg 1 og 2).

Ut fra den over refererte henvendelsen tok politimesteren en ny vurdering av forholdene rundt Samira, og den 15. desember 2003 mottok HRS svaret hvor det bl.a. heter:

"Jeg har gjennomgått de tilsendte dokumenter, sammenholdt med våre egne dokumenter. Etter nøye overveielse er jeg kommet til at vi ikke vil foreta oss noe mer i saken, hvilket jeg overfor HRS beklager.

Mitt utgangspunkt er en vurdering av om det foreligger noe straffbart forhold fra noen. Det finnes indikasjoner på at Samiras far har snakket usant overfor politiet, hvilket objektivt sett er straffbart, men det er allikevel ikke tilstrekkelig for å følge opp saken, idet en etterforskning mot ham åpenbart ikke vil ha noen betydning i forhold til hovedsaken, nemlig å få Samira tilbake.

Jeg har også lagt betydelig vekt på at en oppfølging fra vår side vil innebære en ressursbruk som ikke står i forhold til hva man kan forvente å oppnå. Hvordan vi enn snur og vender på det kan det ikke være politiet som skal løse problemer som det foreliggende. Jeg vil heller ikke ha sagt noe om hvilken norsk myndighet som eventuelt skulle ha ansvaret for å sørge for at Samira og andre i samme situasjon kom tilbake hit."

Saken ble altså (igjen) henlagt.

KRD/UDI

I juni 2003 innkalte Kommunal- og regionaldepartementet HRS, sammen med ledelsen i Utlendingsdirektoratet, til et orienteringsmøte angående "hjemsendelse" av barn.⁵ Møtet ga ingen endelig avklaring rundt tematikken.⁶ Vi fikk, kort skissert, bekreftet at de rådende forholdene var som vi hadde erfart: Det anses som foreldres rett å bestemme hvor barna skal bo og hvem som skal oppfostre dem. Det var også vår oppfatning at byråkratiet mener det er så godt som umulig å regulere praksisen.

⁵ I vårt forrige prosjekt, Feminin integrering, levert 1. juni 2003, skrev vi en merknad om at vi vurderte et prosjekt vedrørende "hjemsendelse" av barn. Dette, i tillegg til vår konkrete henvendelse til departementets ledelse angående Samira, var bakgrunnen for at KRD/UDI ønsket orienteringsmøtet.

⁶ Referat fra møtet er gitt i kap.4.1.

I lengre tid før dette møtet, hadde vi kontaktet (daværende) statssekretær i KRD, Kristin Ørmen Johnsen, angående hva myndighetene kunne gjøre i Samiras tilfelle. Resultatet av kontakten (både e-post og telefon), var ikke overraskende: Via ambassaden i Addis Abeba, Etiopia, formidlet Ørmen Johnsen at Samira ville få hjelp tilbake til Norge dersom hun tok seg til ambassaden. Dette var like før sommeren 2003. KRDs ledelse skulle komme tilbake etter flere undersøkelser, men vi hørte ikke mer. Vi kontaktet derfor Ørmen Johnsen på telefon igjen 11. november 2003, like etter at Samiras situasjon var presentert i media (følger under). Vi fikk da beskjed om at myndighetene ikke kunne gjøre noe (mer) i denne konkrete saken, da de ikke hadde virkemidler.

Media

Allerede tidlig i kontakten med Samiras fortrolige, ble det sagt at de (særlig Samiras medelever) vurderte sterkt å bringe Samiras situasjon til offentligheten gjennom media, i fortvilelse over det de opplevde som neglisjering fra myndighetenes side. De håpet at et offentlig søkelys kunne presse myndighetene til konkret handling. Vi ble enige om å prøve alle andre muligheter først, dette av hensyn til Samira som åpenbart ikke hadde anledning til å være med på en slik betydelig avgjørelse.

På høsten i 2003 ble avgjørelsen tatt, og NRK Dagsrevyen ble kontaktet. Lørdagsrevyen presenterte Samira-saken som hovedreportasje i Lørdagsrevyen, 8.november. Verken NRK eller andre medier fulgte opp problemstillingen. Dermed førte heller ikke medieoppslaget til konkret handling for Samira.

Barneombudet

Fire dager etter innslaget i NRK, sendte Samiras fortrolige brev/forespørsel til Barneombudet, der de nøye redegjør for bakgrunnshistorien, og avslutter med disse spørsmålene og tankene:

"Som lærere er vi fortvilte og opprørte over ikke å vite om Samira har det bra. Vi har lovet hennes somaliske venninner å gjøre alt som står i vår makt for å hjelpe henne. Vi som kjenner Samira er helt overbevist om at hun ikke har reist fra Norge. Hun hadde framtidsplaner og gledet seg til å begynne i 10. klasse. Vi vet at hun befinner seg uten pass i Somalia, med andre ord uten muligheter for å komme tilbake til Norge om hun måtte ønske det.

Det er et tankekors at vi lærer våre elever om menneskerettigheter og FNs Barnekonvensjon, men at vi ser at disse rettighetene ikke gjelder for Samira. Familien gjør sikkert dette fordi de mener det er det beste for hennes oppdragelse, men har ikke jenta krav på å bli hørt? Får hun skikkelig skolegang i Somalia? Er det et helsevesen som fungerer der? Kan foreldre sitte som flykninger i Norge og sende sin 15-årige datter tilbake til landet de flyktet fra?"

27. april 2004, det vil si over fem måneder etter overnevnte henvendelse, svarer Barneombudet:

"Vi viser til henvendelse per e-post og beklager sen tilbakemelding. Det skyldes stor saksmengde ved kontoret.

Barneombudet er godt kjent med problemstillingen dere skisserer omkring Samira.

Barneombudet skal i henhold til lov og instruks arbeide for at barns behov, rettigheter og interesser blir tatt tilbørlig hensyn til på alle samfunnsområder. Ombudet skal særlig følge med i at lovgivning til vern om barns interesser blir fulgt, og at norsk rett samsvarer med de forpliktelser Norge har etter FNs konvensjon om barns rettigheter.

Barneombudet har ikke myndighet til å avgjøre saker eller omstøtte vedtak, rettens kjennelser eller dommer. I enkeltsaker slik som denne, er vi derfor pålagt å henvise til de klagemuligheter som finnes

innenfor den offentlige forvaltning og domstolsapparat. Slik vår lov og instruks er, kan vi derfor ikke gripe inn i denne saken.

I henhold til barnekonvensjonens artikkel 12, følger det imidlertid generelt at barn skal få si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt. Videre følger det av Barneloven at foreldre skal høre på barnet etter hvert som det utvikles og modnes, og det skal legges vekt på hva barnet mener. Barn som har fylt 15 år avgjør selv spørsmål om valg av utdanning.

Barneombudet ønsker dere lykke til videre og håper saken løser seg til det beste for Samira."

Barneombudets svar utløste sterk frustrasjon hos Samiras tidligere lærere, og de svarte dette påfølgende dag:

"Takk for at vi fikk svar fra dere. Svaret deres gir oss en skikkelig dårlig smak i munnen. Dere er altså kjent med problemstillingen, men vil ikke gjøre noe i sakens anledning!! Ingen har bedt dere omstøte noe vedtak, men vi etterspør et engasjement for disse barna.

Dere sier at dere er pålagt å henvise til de klagemuligheter som finnes. Kan ikke se at dere henviser oss til noen som helst.

Samira har vært borte i snart 2 år, og det føles som en hån at dere ønsker oss lykke til. Vi har henvendt oss til alle mulige offentlige instanser uten at noen er interessert i å gjøre noe.

Når dere påviser at Barnekonvensjonen ikke følges av norske myndigheter, bør dere ikke da ta opp saken?

Vi vurderer å bruke deres svar og vårt tilsvare i et leserinnlegg i avisene."

Kommunalkomiteen

I november 2003 informerte også lærerne skriftlig Kommunalkomiteen på Stortinget om Samiras situasjon. I følge lærerne, ba de også kommunalkomiteens medlemmer om hjelp til å få møte med Barne- og familieministeren og/eller Kommunal- og regionalministeren. De fikk aldri noen respons.

Barnevernet

Som vist, har Samiras fortrolige gjentatte ganger prøvd å få barnevernet i Samiras by til å ta situasjonen alvorlig. HRS har også prøvd, da med telefonsamtaler med ledelsen innen det aktuelle barnevernet. Vi møtte veggen fullstendig; det ble ikke utvist verken vilje eller empati. Faktisk ble følgende sagt: "*Det finnes tusener som Samira*", fra vår side tolket til *så hvorfor skal det akkurat gjøres noe for henne?* Etter vår oppfatning er dette en totalt uakseptabel holdning.

Da vi overfor barnevernet nevnte vår bekymring for Samiras søstere, med tanke på omsorgssvikt og at jentes pass er i farens besittelse, ble vi fortalt at vi kunne sende en bekymringsmelding. Det ble påpekt at den ville i så fall *tidligst* kunne behandles innen fire måneder. Vi innrømmer at vi opplevde barnevernet som så lite interessert i å følge opp saken, at vi ikke sendte en formell bekymringsmelding.

Etter våre henvendelser til barnevernet satt vi igjen med inntrykket at (dette) barnevernet nærmest virket letter over at den ikke har noen jurisdiksjon utenfor norske grenser, for på denne måten legalt og legitimt kunne fraskrive seg noe ansvar i saker som denne.

Gjennom Samiras fortrolige har vi nå (i mai 2004) fått informasjon om at barnevernet "ser på saken" knyttet til Samiras søstere, snart to år etter at de ble informert om utsendelsen av

Samira. Hva eventuelt dette konkret innebærer, da i form av hvilke motiv barnevernet skulle ha for undersøkelser, kjenner vi ikke til.

Situasjonen per i dag, 1.juni 2004

Nå har Samira vært borte fra Norge i så godt som to år. Ingen av hennes fortrolige har oppnådd kontakt med henne. Heller ikke norske myndigheter har hatt noen som helst kontakt med henne, så langt vi vet. Samira er nå fylt 17 år.

Hennes fortrolige sier de har så godt som resignert i kampen for å få Samira tilbake til Norge. Både de og HRS mener å ha prøvd alle mulige kanaler. Sammen med Samiras fortrolige vurderte vi lenge å reise til hjembyen til familien i Somalia. Gjennom somaliere i Norge fra nærliggende områder, byråkrater og offentlig tilgjengelig informasjon om Somalia generelt, og Garowe og nærliggende områder spesielt, fant vi det imidlertid uansvarlig å prøve å oppsøke Samira. Sikkerhetsmessig ville det ikke bare vært risikabelt for oss, grunnet uroligheter og kriminalitet og vold generelt, men også for Samira. Ettersom Røde Kors' sin tracing offiser i byen rapporterte at Samira var vaktet, og at han som somalier heller ikke kunne oppsøke henne, ville vårt tilstedeværende som vestlige åpenbart kunne ført til at Samiras situasjon ble forverret og kanskje direkte livstruende.

Vi har videre vært i kontakt med to mannlige og en kvinnelig somalier i Norge, med tanke på at en av Samiras egne, etnisk sett, kunne prøve å oppsøke henne. Konklusjonen ble den samme: Så lenge jenta er bevaktet, og at hun etter all sannsynlighet er i Somalia mot sin egen vilje, kan lite gjøres i Somalia. Samiras situasjon kan, på grunn av tidligere nevnte forhold, antakelig kun løses forsvarlig fra Norge (eventuelt fra nærliggende norsk utenriksstasjon).

Vårt hovedutgangspunkt når vi skal vurdere tiltak hva gjelder en situasjon som Samiras, vil likevel særlig være å se på muligheter for å *forebygge* at barn/ungdom i Norge overhodet havner i en, etter vår erfaring, rettsløs overgrepssituasjon.